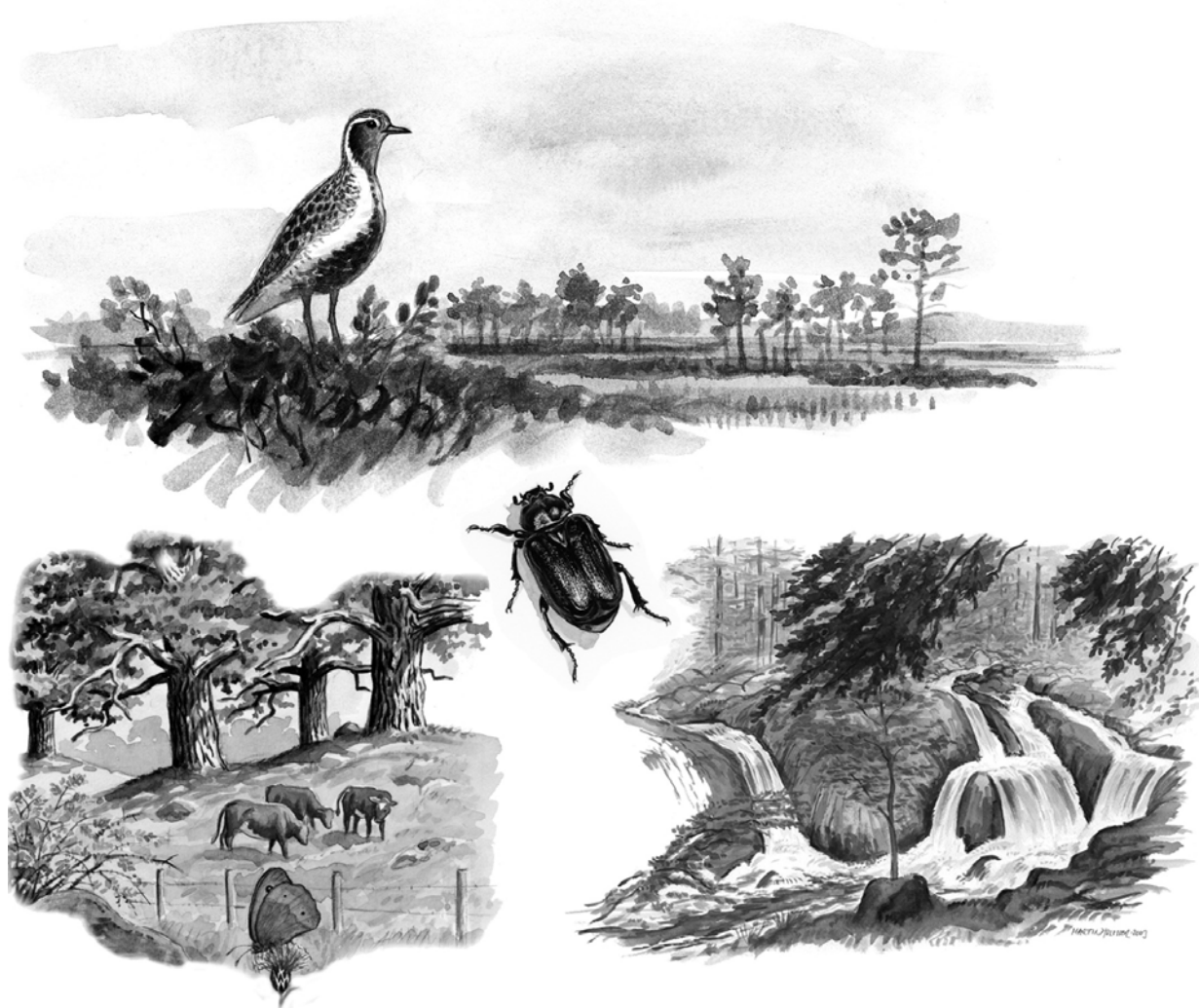

LÄNSSTYRELSEN
VÄSTRA GÖTALANDS LÄN

Bevarandeplan för Natura 2000-område

SE0530118 Brattorpsån

EU:s medlemsländer bygger upp ett sk. "ekologiskt nätverk" av naturområden som kallas Natura 2000. Livsmiljöerna för vilda djur och växter krymper i snabb takt och många arter hotas av utrotning. Länderna i EU samarbetar därför för att försöka bevara det europeiska växt- och djurlivet. Arbetet grundas på två EU-direktiv, fågeldirektivet och art- och habitatdirektivet.

Natura 2000-områden i Västra Götalands län

I Västra Götalands län finns 406 av regeringen beslutade Natura 2000-områden (t.o.m. år 2004) som sammanlagt har en yta av cirka 240 900 hektar. Avsikten med områdena är att bevara speciella, i EU direktiven bestämda naturtyper och arter. I länet förekommer 54 av dessa naturtyper och 95 djur- och växtarter. Arbetet med att utse områden har pågått sedan EU-inträdet 1995. Naturtyperna kan sammanfattas i följande kategorier och täcker cirka hälften av den totala ytan.

- Berg / hållmark, 3 800 ha
- Odlingssmark / hed, 3 506 ha
- Lövskog, 5 248 ha
- Barrskog, 8 475 ha
- Våtmark / hed, 14 218 ha
- Sötvatten, 21 567 ha
- Sötvatten, Vättern, 60 000 ha
- Hav / kust, 25 304 ha

Bevarandeplanen

Till varje Natura 2000-område ska det finnas en bevarandeplan. Den ger en beskrivning av området och dess naturvärden, vad som kan skada eller påverka naturvärdena samt vad som krävs för att de ska finnas kvar. Planen ska också underlätta vid tillståndsprövningar enligt miljöbalken. Bevarandeplaner utarbetas och fastställs av Länsstyrelsen som även är ytterst ansvarig för att målsättningen med området uppfylls. Planen kan dock revideras när ny kunskap tillkommer eller när förutsättningar ändras; den sägs vara ett "*levande dokument*". Det är därför aldrig för sent att bidra med kunskap och synpunkter, kontakta gärna Länsstyrelsen. När bevarandeplanen ändras medför det att den måste fastställas på nytt. Markägare och andra berörda ges då nytt tillfälle att lämna synpunkter om ändringarna är av betydelse.

Tillståndsplikt och samråd

För att inte skada Natura 2000-områdenas värden krävs tillstånd för verksamheter eller åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område. Det gäller även åtgärder utanför Natura 2000-området (regleras av miljöbalken). Då det kan vara svårt att avgöra vilka åtgärder som kan påverka naturvärdena i ett område bör man samråda med länsstyrelsen innan man påbörjar en åtgärd. Om det rör sig om en skogsbruksåtgärd ska istället samråd hållas med skogsvårdsstyrelsen innan en åtgärd påbörjas.

Mer information

Länsstyrelsen - www.o.lst.se - Telefon 031-60 50 00 vx. - E-post: natura2000@o.lst.se

Skogsvårdsstyrelsen - www.svo.se - Telefon 033-17 73 30 vx. - E-post: svs@svsvg.svo.se

Naturvårdsverket - www.naturvardsverket.se

Om lagstiftningen som Natura 2000 bygger på

Ett Natura 2000-områdes juridiska status bestäms av flera paragrafer i miljöbalken. Förutom bestämmelser om områdesskydd och tillståndsprövning enligt 7 kap. miljöbalken är Natura 2000-områden även riksintresseområden enligt 4 kap. 1 och 8 §§ i miljöbalken, vilket innebär att Natura 2000-bestämmelserna får en tydlig koppling till en rad andra lagar som rör markanvändning. Bestämmelser som rör miljökonsekvensbeskrivningar (MKB), tillsyn och ersättningsfrågor m.m. i Natura 2000-områden finns även i miljöbalkens kapitel 6:1 och 7, 11:9, 17:3, 19:2, 21:7, 29:4 och 31:4 och 5 kap. MB samt i förordningen om områdesskydd (1998:1252).

LÄNSSTYRELSEN
VÄSTRA GÖTALANDS LÄN

Naturvårdsenheten
Fanny Astholm

BEVARANDEPLAN
Fastställt
2005-08-15

Diarienummer:
511-34180-2005

Enligt sändlista

Bevarandeplan för Natura 2000-området

SE0530118 Brattorpsån

Kommun: Lilla Edet Områdets totala areal: 35 ha

Områdestyp: pSCI, Life Biogeografisk region: Boreal

Naturtyper och arter som måste bevaras i området:

- 9180 - Ädellövskog i branter*
- 91E0 - Svämlövskog*
- 1106 - Lax (i sötvatten)
- 1163 - Stensimpa

Bevarandesyfte

Syftet med Natura 2000-området är att de naturtyper och arter som finns i området (se förteckningen) ska bevaras långsiktigt. Varje naturtyp och art ska bidra till att upprätthålla s.k. gynnsam bevarandestatus inom sin biogeografiska region. Det här området utgör därför en viktig del i det ekologiska nätverk av områden som Natura 2000 bygger på.

Det främsta syftet är att bevara ett naturligt framrinnande vattendrag med lax. Vidare att bevara ett värdefullt lövskogsområde med rik epifytflora (mossor, lavar och svampar).

Regeringen fattade beslut om att föreslå området till Natura 2000-nätverket i januari 1998.

Beskrivning av området

Brattorpsån ligger söder om Hjärtum, ca 4 km nordväst om centralorten Lilla Edet i Lilla Edets kommun. Ån är ett av Göta älvs biflöden och ravinen har uppkommit genom att den under årtusendena skurit sig ned genom de lättroderade glaciala lerorna. Ravinen utgör en geomorfologisk bildning av nationellt intresse. Den är bevuxen med en smal, men frodig bård av lövskog med rikligt med död ved och bitvis har den ett stort inslag av ädellövträd. Lövskogen har en rik lundflora och det fuktiga mikroklimatet gynnar lavar och mossor. I området förekommer förutom en lång rad signalarter de rödlistade arterna skogsduva, mindre hackspett, kungsfiskare och lax samt svamparterna stor sotdyna och narrtagging. I den nedre, lugnflytande delen omges ån av våt-markepartier. Brattorpsån är av stort fiskeribiologiskt värde och har en rik bottenfauna. Tillsammans med Grönån utgör den de av Göta Älvs biflöden som har de största reproduktionsarealerna för lax och havsöring. Ravinen omges av ett välbevarat odlingslandskap, utpekad i den regionala bevarandeplanen för odlingslandskapet. En del av

ravinen är fortfarande öppen. En större betesvall i anslutning till Brännabäcken hävdas med nötkreatur, och i branterna finns hävdgynnade arter. Vid Brattorpsåns utlopp i Göta Älv har de på senare tid igenvuxna markerna restaurerats under år 2000.

Från Hasteröd i väster till Göta Älv i öster är fallhöjden ca 40 m. Spår av tidigare kraftutnyttjande finns i den västra delen av reservatet. På flera ställen syns rester av stensatta åkanter och kanalliknande fåror. En mindre fors finns söder om Stussberget där en kvarn tidigare har legat.

Bevarandemål

Exempel på uppföljningsbara bevarandemål beskrivs under respektive naturtyp och art. Vilka av dessa mål som kommer att användas i området bestäms då basinventeringen är genomförd. Efter denna inventering kommer också x, y eller liknande mål ersättas med siffror och arter. Preliminära förslag anges inom parentes.

Markägarförhållanden

Privata markägare

Vad kan påverka negativt

Området omfattas av reservat varför negativ påverkan i form av skogsbruk eller exploatering inte är aktuell.

Övrigt

Vattenmiljöerna och skogen kan påverkas negativt av försurning och kvänedfall.

Inträngande gran kan konkurrera ut lövskogen.

I översiktsplanen redovisas att en gasledning tidigare planerats att gå igenom området.

Sjöfartsverket har behov av att förhindra erosion eller ras vid stränderna i Brattorpsåns mynning. Där kan därför förekomma behov av muddring, förbättring av strandskoningar, utläggning av erosionsskydd m m.

Bevarandeåtgärder

Förutom vad som i övrigt gäller enligt miljöbalken och annan miljölagstiftning krävs tillstånd för att bedriva verksamheter eller vidta åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område. Tillstånd krävs inte för verksamheter och åtgärder som direkt hänger samman med eller är nödvändiga för skötseln och förvaltningen av det berörda området (7 kap 28 a § miljöbalken).

Brattorpsån omfattas av reservat.

Granbestånden behöver avvecklas och en översyn av behovet att ta ut inträngande gran i övriga delar av lövskogen undersökas.

Bevarandestatus

Kompletteras efter att basinventeringen är genomförd

Uppföljning av naturtyper och arter

De i bevarandeplanen angivna målen ska följas upp.

Bevarandemålen följs upp med olika tidsintervall beroende på vilken naturtyp eller art som berörs. Naturtyper som inte kräver skötsel följs upp stickprovsvis med glesa tidsintervall liksom arter som till exempel förekommer på många lokaler eller som inte är hotade i så hög grad. Områden som vid basinventeringen inte konstateras ha gynnsam bevarandestatus följs upp

regelbundet tills gynnsam bevarandestatus uppnåtts. Samtliga områden ska följas upp om de innehåller arter och naturtyper som är sällsynta, särskilt viktiga för biologisk mångfald eller kräver regelbunden skötsel.

Dokumentation

Länsstyrelsen i Västra Götalands län. 2002: Skötselplan för naturvårdsområdet Brattetorpsån. Beslut 2002-06-28.

Länsstyrelsen i Älvsborgs län 1989: Områden av riksintresse för naturvård och friluftsliv samt områden med geografiska bestämmelser.

Länsstyrelsen i Älvsborgs län 1994: Värdefulla odlingslandskap i Älvsborgs län. Rapport 1994:5.

Rödström, B. 1987: Lövskogar i Lilla Edets kommun. Länsstyrelsen i Älvsborgs län, rapport 1989:4. ISSN 0347-8564.

Naturtyper, djur- och växtarter som speciellt måste bevaras i området

9180 Ädellövskog i branter*

Beskrivning:

Naturtypen förekommer både på basrikt och silikatrikt underlag och återfinns främst i bergsbranter, i blockrika rasavlagringar samt i raviner. Naturtypen omfattar både svala och fuktiga samt torra och varma miljöer. Översilade partier förekommer sällsynt. Trädsiktets krontäckningsgrad är 30-100% och ädellövträd utgör minst 50% av grundytan. Ask, alm, lind, lönn och ek är viktiga komponenter i trädsiktet. Inget av de tre trädslagsexemplen ask/triviallöv (tillsammans eller var för sig) på blöt översilad mark, ek/berge/avenbok (tillsammans eller var för sig) eller bok får överstiga 50% av grundytan. Inslag av triviallöv kan förekomma relativt rikligt. Skogen ska vara, eller i en relativt nära framtid kunna bli naturskog eller likna naturskog m.a.p. egenskaper och strukturer. Den har påverkats av t.ex. plockhuggning, bete eller naturlig störning. Skogen ska vara i ett sent eller i ett relativt sent successionsstadium. Det ska finnas gamla träd och död ved och en kontinuitet för de aktuella trädslagen. Om naturliga störningsprocesser eller skötselåtgärder i syfte att imitera sådana har påverkat området kan även områden i yngre successionsstadier ingå. Egenskaper och strukturer som är typiska för naturskog finns normalt även i yngre successionsstadier. Områden med stor artrikedom med avseende på rödlistade arter knutna till naturtypen kan klassas till ädellövskog i branter även om ett naturskogstillstånd inte hunnit uppkomma efter ett kontinuitetsbrott. Busksiktet är ofta väl utvecklat och fältsiktet är ofta av örttyp. Artrik flora och fauna finns både i skuggiga och solexponerade lägen. Epifytrik naturtyp.

Denna naturtyp finns i branterna ovanför svämskogen. Lövskogen har naturskogskaraktär, ett olikådligt trädsikt och gott om död ved. Fältsiktet är artrikt med kärlväxter som brudborste, smörboll och kransrams.

Förekomsten av död ved av ädellövträd och ädellövträd i olika åldrar samt oförändrade fuktighetsförhållanden är en förutsättning för naturtypen. Därför är naturtypen känslig för bruten kontinuitet i trädsiktet och åtgärder som förändrar luftfuktigheten eller skadar fältsiktet. Naturtypen är också känslig för konkurrens från gran eller främmande trädslag. Lav- moss och svampfloran, som är en viktig del av naturtypen, är känslig för luftföroreningar. Liknande skogar i närområdet är viktigt för arternas spridningsförmåga. Därför är naturtypen känslig för fragmentering.

<i>Bevarandemål:</i>	<p>Areal</p> <p>-Arealen naturtypen ska vara minst x (17,5) ha eller öka.</p> <p>Struktur och funktion</p> <p>-På minst x (90) % av arealen ska andelen nyckelarter i trädsiktet utgöra minst x (50) % i alla skikt och det ska finnas minst två skikt där det undre skiktets höjd är högst 1/2 av det övre.</p> <p>-Trädsiktets sammansättning ska vara minst x % av respektive trädslag.</p> <p>-Föryngring av nyckelarter i trädsiktet ska nå i minst x (90) % av området.</p> <p>Fördelningen av nyckelarter i olika åldrar eller diameterklasser ska vara x.</p> <p>- Det ska finnas minst x st grova och/eller gamla träd i naturtypen.</p> <p>-Gran högre än x meter får inte finnas i beståndet. Detsamma gäller för trädslag av utländskt ursprung som t.ex. cykomorlönn och ädelgranar.</p> <p>-Det ska finnas minst x m³ död ved per ha. (Relationen död/levande ved ska vara minst 1/5)</p> <p>Typiska arter</p> <p>-Minst x av de typiska vedsvamparterna ska förekomma i minst x % av provytorna.</p> <p>-Minst x av de typiska lavarerna ska förekomma i minst x % av provytorna.</p> <p>-Minst x av de typiska mossarterna ska förekomma i minst x % av provytorna.</p> <p>-Minst x av de typiska kärlväxterna ska förekomma i minst x % av provytorna.</p>
<i>Negativ påverkan:</i>	Se den övergripande delen.
<i>Bevarandeåtgärder:</i>	Se den övergripande delen
<i>Bevarandestatus:</i>	Kompletteras efter basinventeringen.
<i>Uppföljning:</i>	Se tillsvidare den allmänna beskrivningen under rubriken: Uppföljning av naturtyper och arter. Uppföljningsmetoder mm. kommer att beskrivas senare.

91E0 Svämlövskog*

<i>Beskrivning:</i>	<p>Naturtypen består av naturliga, tidvis översvämmade skogar med ask, klibbal eller gråal i låglänta områden och längs vattendrag på jordar, som är rika på alluviala avlagringar och som vid lågvatten är väl dränerade. I delar av området finns inträngande gran och även hela bestånd av gran.</p> <p>I området förekommer den längs med vattendraget. Här finns ett rikt kärlväxtliv och arter som bäckbräsa och gullpudra.</p> <p>Skogstypen är känslig för kontinuitetsbrott i trädsiktet, förändringar i hydrologin och konkurrens från andra trädslag som t.ex. gran. Om skogen har en värdefull markfauna av mollusker är den känslig för markslitage.</p>
---------------------	---

<i>Bevarandemål:</i>	<p>Areal</p> <p>Arealen av naturtypen ska vara minst x (10,5) ha eller öka.</p> <p>Struktur och funktion</p> <ul style="list-style-type: none"> -Trädskiktets sammansättning ska vara minst x % av respektive trädslag. -Föryngring av nyckelarter i trädskiktet ska nås i minst x (90) % av området. <p>Fördelningen av nyckelarter i olika åldrar eller diameterklasser ska vara x. Minst x (5-10) st stammar över x (2-6) meters höjd ska finnas per ha av respektive trädslag av nyckelarterna.</p> <ul style="list-style-type: none"> -Minst x (90) % av naturtypens areal ska översvämmas regelbundet varje år. -Det ska finnas minst x m³ död ved per ha. (Relationen död ved/levande ved skall vara minst x/y) <p>Typiska arter</p> <ul style="list-style-type: none"> -Minst x av de typiska kärllväxterna ska förekomma i minst x % av provytorna. -Minst x av de typiska mossarterna ska förekomma i minst x % av provytorna.
<i>Negativ påverkan:</i>	Se den övergripande delen.
<i>Bevarandeåtgärder:</i>	Se den övergripande delen.
<i>Bevarandestatus:</i>	Se den övergripande delen.
<i>Uppföljning:</i>	Se tillsvidare den allmänna beskrivningen under rubriken: Uppföljning av naturtyper och arter. Uppföljningsmetoder mm. kommer att beskrivas senare.

1106 Lax (i sötvatten); *Salmo salar*

<i>Beskrivning:</i>	<p>Laxen måste ha tillgång till outbyggda vattendrag där ut- och uppvandring inte hindras och i dessa vattendrag måste dessutom lämpliga lek- och uppväxtområden finnas. Honan gräver ned den befruktade rommen i bottenmaterialet där den kläcks följande vår.</p> <p>Laxens känslighet beskrivs av de åtgärder som kan påverka negativt.</p>
<i>Bevarandemål:</i>	<p>Bevarandemål för arterna formuleras senare. ArtDatabanken kommer att lämna anvisningar för hur mål ska formuleras. Bevarandemålen kommer att röra populationsstorlek och arternas livsmiljö.</p> <p>Dessa kommer att röra sig populationsstorlek och livsmiljöer.</p>

<i>Negativ påverkan:</i>	<p>Aktiviteter (t.ex. dämmen) som kan komma att försvåra/förstöra möjligheten till laxens upp- och utvandring.</p> <p>Föroreningar; framför allt förorening (Västerhavslaxen), miljögifter inklusive metaller samt eutrofiering.</p> <p>Sjukdomar, framför allt M74-syndromet och parasiten <i>Gyrodactylus salaris</i>.</p> <p>Förstärkningsutsättningar som riskerar uppblandning av genetiskt unika, älvspecifika populationer.</p> <p>Genetisk utarmning (av andra skäl än utsättningar).</p> <p>Överfiske. Laxen fiskas dels i de laxförande vattendragen, dels vid älvmynningen/kusten, dels ute i havet. Fisket i Östersjön och Västerhavet sker på .blandade bestånd. vilket medför risk för decimering av de kvarvarande vilda, älvspecifika populationerna.</p> <p>Kassodlingar i havet medför risk för spridning av sjukdomar till vilda laxar.</p> <p>Vattentäkt och bevattningsuttag</p> <p>Avsaknad av skydds zoner (träd- och buskbårder) längs vattendragen</p>
<i>Bevarandeåtgärder:</i>	Utredning av behov av varsam utläggning av sten i vattendraget och eventuella andra åtgärder för laxbeståndet.
<i>Bevarandestatus:</i>	Kompletteras efter basinventeringen.
<i>Uppföljning:</i>	Se tills vidare den allmänna beskrivningen under rubriken: Uppföljning av naturtyper och arter. Uppföljningsmetoder mm. kommer att beskrivas senare

1163 Stensimpa; *Cottus gobio*

<i>Beskrivning:</i>	<p>Generellt gäller följande för stensimpa:</p> <p>Stensimpan lever stationärt under stenar och grus på grunt vatten i sjöar, älvar, bäckar och i bräckt vatten. Arten vill ha klara och syrerika vatten. Födan utgörs av dagsländor och mygglarver, maskar och kräftdjur. En viss spridning kan förutsättas ske när olika vattensystem står i kontakt med varandra.</p>
<i>Bevarandemål:</i>	<p>Bevarandemål för arterna formuleras senare. ArtDatabanken kommer att lämna anvisningar för hur mål ska formuleras. Bevarandemålen kommer att röra populationsstorlek och arternas livsmiljö.</p> <p>Dessa kommer att röra sig populationsstorlek och livsmiljöer.</p>
<i>Negativ påverkan:</i>	Förorening.
<i>Bevarandeåtgärder:</i>	Bedöms inte nödvändiga i dagsläget
<i>Bevarandestatus:</i>	Kompletteras efter basinventeringen.
<i>Uppföljning:</i>	Se tills vidare den allmänna beskrivningen under rubriken: Uppföljning av naturtyper och arter. Uppföljningsmetoder mm. kommer att beskrivas senare